

HartmanSummer@Home

**The World Pursues its Natural Course:
Rabbi David Hartman's Theology
of Divine Limitation and Human Responsibility**

Lauren Berkun

June 30, 2020

I. Covenantal Anthropology	1
1. Genesis 6 (excerpts from verses 9-22)	1
2. Genesis 17:1–10	2
3. Genesis 18:17-33	2
4. Genesis Rabbah 30:10	5
5. David Hartman, <i>A Heart of Many Rooms</i> , 1990, p. 30	5
6. Genesis 22:1-19	6
II. Interpretive Tradition	8
7. Seder Eliyahu Zuta 2	8
III. The Spirit of Judaic Prayer	9
8. Babylonian Talmud Berachot 31b (selections)	9
9. David Hartman, <i>A Living Covenant</i> , p. 3, 13	10

**SHALOM HARTMAN מכון
INSTITUTE שלום הרטמן**

The Shalom Hartman Institute is a leading center of Jewish thought and education, serving Israel and North America. Our mission is to strengthen Jewish peoplehood, identity, and pluralism; to enhance the Jewish and democratic character of Israel; and to ensure that Judaism is a compelling force for good in the 21st century.

Share what you're learning this summer!
#hartmansummer

@SHI_america

shalomhartmaninstitute

hartmaninstitute

475 Riverside Dr., Suite 1450

New York, NY 10115

212-268-0300

info@shalomhartman.org | shalomhartman.org

I. Covenantal Anthropology

1. Genesis 6 (excerpts from verses 9-22)

- ט** אֱלֹהִים, תּוֹלְדֹת נֹחַ--נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה, בְּדַרְתָּיו : אֶת-הָאֱלֹהִים, הִתְהַלֵּךְ-נֹחַ.
- 9** This is the line of Noah.—Noah was a righteous man; he was blameless in his age; Noah walked with God.—
- י** וַיּוֹלֵד נֹחַ, שְׁלֹשָׁה בָנִים--אֶת-שֵׁם, אֶת-חָם וְאֶת-יָפֶת.
- 10** Noah begot three sons: Shem, Ham, and Japheth.
- יא** וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ, לִפְנֵי הָאֱלֹהִים; וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ, חָמָס.
- 11** The earth became corrupt before God; the earth was filled with lawlessness.
- יב** וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת-הָאָרֶץ, וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה : כִּי-הִשְׁחִית כָּל-בֶּשֶׂר אֶת-דַּרְכּוֹ, עַל-הָאָרֶץ. {ס}
- 12** When God saw how corrupt the earth was, for all flesh had corrupted its ways on earth.
- יג** וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ, קַח כָּל-בֶּשֶׂר בָּא לְפָנַי--כִּי-מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס, מִפְּנֵיהֶם; וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם, אֶת-הָאָרֶץ.
- 13** God said to Noah, “I have decided to put an end to all flesh, for the earth is filled with lawlessness because of them: I am about to destroy them with the earth.
- יד** עֲשֵׂה לָךְ תֵּבַת עֲצֵי-גֹפֶר, קַנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת-הַתֵּבָה; וְכִפְרַתְּ אֹתָהּ מִבֵּית וּמִחוּץ, בַּכֹּפֶר.
- 14** Make yourself an ark of gopher wood; make it an ark with compartments, and cover it inside and out with pitch.
- יז** וְאֲנִי, הִנְנִי מְבִיא אֶת-הַמַּבּוּל מִיַּם עַל-הָאָרֶץ, לְשַׁחַת כָּל-בֶּשֶׂר אֲשֶׁר-בּוֹ רוּחַ חַיִּים, מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם : כֹּל אֲשֶׁר-בָּאָרֶץ, יָגוּעַ.
- 17** “For My part, I am about to bring the Flood—waters upon the earth—to destroy all flesh under the sky in which there is breath of life; everything on earth shall perish.
- יח** וְהִקְמַתִּי אֶת-בְּרִיתִי, אִתָּךְ; וּבָאתָ, אֵל-הַתֵּבָה--אִתָּהּ, וּבְנֵיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּנְשֵׁי-בְנֵיךָ אִתָּךְ.
- 18** But I will establish My covenant with you, and you shall enter the ark, with your sons, your wife, and your sons’ wives.
- יט** וּמִכָּל-הַחַי מִכָּל-בֶּשֶׂר שְׁנַיִם מִכֹּל, תִּבְיָא אֶל-הַתֵּבָה--לְחַיִּית אִתָּךְ : זָכָר וּנְקֵבָה, יִהְיוּ.
- 19** And of all that lives, of all flesh, you shall take two of each into the ark to keep alive with you; they shall be male and female.
- כב** וַיַּעַשׂ, נֹחַ : כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ, אֱלֹהִים--כִּן עָשָׂה.
- 22** Noah did so; just as God commanded him, so he did.

2. Genesis 17:1-10

- א וַיְהִי אֲבָרָם, בֶּן-תְּשָׁעִים שָׁנָה וַתֵּשַׁע שָׁנָיִם; וַיֵּרָא יְהוָה אֶל-אֲבָרָם, וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי-אל שְׂדֵי--הַתְּהַלֵּךְ לְפָנַי, וְהָיָה תָמִים.
- 1 When Abram was ninety-nine years old, the LORD appeared to Abram and said to him, "I am El Shaddai. **Walk in My ways** and be blameless.
- ב וְאֶתְנַה בְּרִיתִי, בֵּינִי וּבֵינֶךָ; וְאָרְבָּה אוֹתְךָ, בְּמֵאֵד מְאֹד.
- 2 I will establish My covenant between Me and you, and I will make you exceedingly numerous."
- ג וַיִּפֹּל אֲבָרָם, עַל-פָּנָיו; וַיְדַבֵּר אֱתוֹ אֱלֹהִים, לֵאמֹר.
- 3 Abram threw himself on his face; and God spoke to him further,
- ד אֲנִי, הִנֵּה בְרִיתִי אֵתְךָ; וְהָיִיתָ, לְאָב הַמּוֹן גוֹיִם.
- 4 "As for Me, this is My covenant with you: You shall be the father of a multitude of nations.
- ה וְלֹא-יִקְרָא עוֹד אֶת-שְׁמֶךָ, אֲבָרָם; וְהָיָה שְׁמֶךָ אֲבָרָהֶם, כִּי אֲב-הַמּוֹן גוֹיִם נִתְתִּידָ.
- 5 And you shall no longer be called Abram, but your name shall be Abraham, for I make you the father of a multitude of nations.

3. Genesis 18:17-33

- זז וַיְהוּה, אָמַר: הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרָהֶם, אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה.
- 17 Now the Lord had said, "Shall I hide from Abraham what I am about to do
- יח וְאֲבָרָהֶם--הֲיִוָּה יְהִיָּה לְגוֹי גָדוֹל, וְעַצוֹם; וְנִבְרְכוּ-בוֹ--כָּל, גוֹיֵי הָאָרֶץ.
- 18 since Abraham is to become a great and populous nation and all the nations of the earth are to bless themselves by him?
- יט כִּי יַדְעִיתִיו, לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת-בְּנָיו וְאֶת-בֵּיתוֹ אַחֲרָיו, וְשָׁמְרוּ דְרָךְ יְהוָה, לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט--לְמַעַן, הִבִּיא יְהוָה עַל-אֲבָרָהֶם, אֶת אֲשֶׁר-דִּבֶּר, עָלָיו.
- 19 For I have singled him out, that he may instruct his children and his posterity to keep the way of the Lord by doing what is just and right, in order that the Lord may bring about for Abraham what He has promised him."

כ וַיֹּאמֶר יְהוָה, זַעֲקַת סְדֹם וְעֹמֶרָה כִּי-רָבָה; וְחַטָּאתָם--כִּי כְבֹדָה, מְאֹד. **20** Then the Lord said, “The outrage of Sodom and Gomorrah is so great, and their sin so grave!

כא אֲרֵדָה-נָא וְאֶרְאֶה, הֲכַצְעֲקֹתֶיהָ הִבָּאָה אֵלַי עָשׂוּ כָּלָה; וְאִם-לֹא, אֲדַעַה. **21** I will go down to see whether they have acted altogether according to the outcry that has reached Me; if not, I will take note.”

כב וַיִּפְּנוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים, וַיֵּלְכוּ סְדֹמָה; וְאַבְרָהָם--עֹדֵדְנוּ עִמָּד, לִפְנֵי יְהוָה. **22** The men went on from there to Sodom, while Abraham remained standing before the Lord.

כג וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם, וַיֹּאמֶר: הֲאֵף תִּסְפָּה, צְדִיק עִם-רָשָׁע. **23** Abraham came forward and said, “Will You sweep away the innocent along with the guilty?”

כד אִולי יֵשׁ חֲמִשִּׁים צְדִיקִים, בְּתוֹךְ הָעִיר; הֲאֵף תִּסְפָּה וְלֹא-תִשָּׂא לְמַקּוֹם, לְמַעַן חֲמִשִּׁים הַצְּדִיקִים אֲשֶׁר בְּקִרְבָּהּ. **24** What if there should be fifty innocent within the city; will You then wipe out the place and not forgive it for the sake of the innocent fifty who are in it?

כה חַלְלָה לָךְ מַעֲשֵׂת כַּדְּבַר הַזֶּה, לְהַמִּית צְדִיק עִם-רָשָׁע, וְהָיָה כַּצְּדִיק, כְּרָשָׁע; חַלְלָה לָךְ--הַשִּׁפְט כָּל-הָאָרֶץ, לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט. **25** Far be it from You to do such a thing, to bring death upon the innocent as well as the guilty, so that innocent and guilty fare alike. Far be it from You! Shall not the Judge of all the earth deal justly?”

כו וַיֹּאמֶר יְהוָה, אִם-אֶמְצָא בְּסֹדֶם חֲמִשִּׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר--וְנִשְׂאתִי לְכָל-הַמָּקוֹם, בְּעִבּוּרָם. **26** And the Lord answered, “If I find within the city of Sodom fifty innocent ones, I will forgive the whole place for their sake

כז וַיַּעַן אַבְרָהָם, וַיֹּאמֶר: הִנֵּה-נָא הוֹאֲלֹתִי לְדַבֵּר אֶל-אֲדֹנָי, וְאֲנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר. **27** Abraham spoke up, saying, “Here I venture to speak to my Lord, I who am but dust and ashes:

כח אולי יחסרון חמשים הצדיקים, חמשה--
התשחית בחמשה, את-כל-העיר; ויאמר, לא
אשחית, אם-אמצא שם, ארבעים וחמשה.
28 What if the fifty innocent should lack five?
Will You destroy the whole city for want of the
five?" And He answered, "I will not destroy if I
find forty-five there."

כט ויסף עוד לדבר אליו, ויאמר, אולי ימצאון
שם, ארבעים; ויאמר לא אעשה, בעבור
הארבעים.
29 But he spoke to Him again, and said, "What
if forty should be found there?" And He
answered, "I will not do it, for the sake of the
forty."

ל ויאמר אל-נא יחר לאדני, ואדברה--אולי
ימצאון שם, שלשים; ויאמר לא אעשה, אם-
אמצא שם שלשים.
30 And he said, "Let not my Lord be angry if I
go on: What if thirty should be found there?"
And He answered, "I will not do it if I find thirty
there."

לא ויאמר, הנה-נא הואלתי לדבר אל-אדני--
אולי ימצאון שם, עשרים; ויאמר לא אשחית,
בעבור העשרים.
31 And he said, "I venture again to speak to
my Lord: What if twenty should be found
there?" And He answered, "I will not destroy,
for the sake of the twenty."

לב ויאמר אל-נא יחר לאדני, ואדברה אד-
הפעם--אולי ימצאון שם, עשרה; ויאמר לא
אשחית, בעבור העשרה.
32 And he said, "Let not my Lord be angry if I
speak but this last time: What if ten should be
found there?" And He answered, "I will not
destroy, for the sake of the ten."

לג וילך יהוה--כאשר כלה, לדבר אל-אברהם;
ואברהם, שב למקומו.
33 When the Lord had finished speaking to
Abraham, He departed; and Abraham
returned to his place.

4. Genesis Rabbah 30:10

את האלהים התהלך נח ר' יהודה ור' נחמיה ר"י אמר משל לשר שהיו לו שני בנים א' גדול וא' קטן אמר לקטן הלך עמי ואמר לגדול בא והלך לפני כך אברהם שהיה כחו יפה (בראשית יז) **התהלך לפני** והיה תמים אבל נח שהיה כחו רע את האלהים התהלך נח ר' נחמיה אמר משל לאוהבו של מלך שהיה משתקע בטיט עבה הציץ המלך וראה אותו אמר ליה עד שאתה משתקע בטיט הלך עמי הדא הוא דכתיב את האלהים התהלך נח ולמה אברהם דומה לאוהבו של מלך שראה את המלך מהלך במבואות האפלים הציץ אוהבו והתחיל מאיר עליו דרך החלון הציץ המלך וראה אותו אמר לו עד שאתה מאיר לי דרך חלון בא והאיר לפני כך אמר הקב"ה לאברהם עד שתהא מאיר לי מאספוטמיא ומחברותיה בא והאיר לפני בארץ ישראל

Noah walked with God (Gen. 6:9) Rabbi Judah said: This may be compared to a king who had two sons, one grown up and the other a child. To the child he said, 'Walk *with* me,' but to the adult, 'Walk *before* me.' Similarly, to Abraham, whose [moral] strength was great, [He said,] **Walk before Me** (Gen. 17:1); of Noah, whose strength was feeble [it says], *Noah walked with God*.

Rabbi Nehemiah said: This may be compared to a king's friend who was getting stuck in thick mud, and when the king looked out and saw him, he said to him, "Instead of getting stuck in the mud, walk with me." As it is written, "Noah walked with God." And to what is Abraham comparable? To the friend of a king who saw the king walking through dark alleyways; when the friend saw this, he shone a light for him through the window. The king looked up and saw him, and he said, "Instead of lighting my way through the window, come and light the way before me." So, too, did the Holy One, blessed be God, say to Abraham, "Instead of shining a light for Me from Mesopotamia and its environs, come and light the way before Me in the Land of Israel.'

5. David Hartman, *A Heart of Many Rooms*, 1990, p. 30

It is only with the advent of Abraham that God's response to failure and disappointment changes and a covenantal theology emerges in place of a theology of the Creator God. Instead of divine rage and the unilateral use of power, God "admits" that the Lord of Creation cannot become the Lord of History unless human beings become responsible and accountable. God's presence in the world becomes conditional on human beings sharing the burden of history. This, then, is the meaning of covenantal mutuality. Covenant (*brit*) reflects the divine decision to share responsibility for history with human beings. The underlying metaphysical notion of self-limitation sets a new theology of history in motion wherein God is not the unilateral redeemer of history. The central norm of the covenantal framework is the assumption of moral responsibility.

6. Genesis 22:1-19

א ויהי, אחר הדברים האלה, והאלהים, נסה את-אברהם; ויאמר אליו, אברהם ויאמר הנני.
ב ויאמר קח-נא את-בנך את-יחידך אשר-אהבת, את-יצחק, ולך-לך, אל-ארץ המריה; והעלהו
שם, לעלה, על אחד ההרים, אשר אמר אליך. ג וישכם אברהם בבקר, ויחבש את-חמרו, ויקח
את-שני נעריו אתו, ואת יצחק בנו; ויבקע, עצי עלה, ויקם וילך, אל-המקום אשר-אמר-לו
האלהים. ד ביום השלישי, וישא אברהם את-עיניו וירא את-המקום--מרחק. ה ויאמר אברהם
אל-נערו, שבו-לכם פה עם-החמור, ואני והנער, נלכה עד-כה; ונשתחוה, ונשובה אליכם. ו ויקח
אברהם את-עצי העלה, וישם על-יצחק בנו, ויקח בידו, את-האש ואת-המאכלת; וילכו שניהם,
יחדו. ז ויאמר יצחק אל-אברהם אביו, ויאמר אבי, ויאמר, הנני בני; ויאמר, הנה האש והעצים,
ואיה השה, לעלה. ח ויאמר, אברהם, אלהים יראה-לו השה לעלה, בני; וילכו שניהם, יחדו.
ט ויבאו, אל-המקום אשר אמר-לו האלהים, ויבן שם אברהם את-המזבח, ויערף את-העצים;
ויעקד, את-יצחק בנו, וישם אתו על-המזבח, ממעל לעצים. י וישלח אברהם את-ידו, ויקח את-
המאכלת, לשחט, את-בנו. יא ויקרא אליו מלאך יהוה, מן-השמים, ויאמר, אברהם אברהם;
ויאמר, הנני. יב ויאמר, אל-תשלח נדך אל-הנער, ואל-תעש לו, מאומה: כי עתה ידעת, כי-ירא
אלהים אתה, ולא חשכת את-בנך את-יחידך, ממני. יג וישא אברהם את-עיניו, וירא והנה-אל,
אחר, נאחז בסבך בקרניו; וילך אברהם ויקח את-האיל, ויעלהו לעלה תחת בנו. יד ויקרא
אברהם שם-המקום ההוא, יהוה יראה, אשר יאמר היום, בְּהר יהוה יראה. טו ויקרא מלאך
יהוה, אל-אברהם, שנית, מן-השמים. טז ויאמר, בי נשבעתי נאם-יהוה: כי, יען אשר עשית את-
הדבר הזה, ולא חשכת, את-בנך את-יחידך. יז כי-ברך אברך, והרבה ארבה את-זרעך ככוכבי
השמים, וכחול, אשר על-שפת הים; וירש זרעך, את שער איביו. יח והתברכו בזרעך, כל גויי
הארץ, עקב, אשר שמעת בקלי. יט וישב אברהם אל-נערו, ויקמו וילכו יחדו אל-באר שבע; וישב
אברהם, בבאר שבע.

Sometime afterward, God put Abraham to the test. He said to him, "Abraham," and he answered, "Here I am."² And He said, "Take your son, your favored one, Isaac, whom you love, and go to the land of Moriah, and offer him there as a burnt offering on one of the heights that I will point out to you."³ So early next morning, Abraham saddled his ass and took with him two of his servants and his son Isaac. He split the wood for the burnt offering, and he set out for the place of which God had told him.⁴ On the third day Abraham looked up and saw the place from afar.⁵ Then Abraham said to his servants, "You stay here with the ass. The boy and I will go up there; we will worship and we will return to you."

⁶Abraham took the wood for the burnt offering and put it on his son Isaac. He himself took the firestone and the knife; and the two walked off together.⁷ Then Isaac said to his father Abraham, "Father!" And he answered, "Yes, my son." And he said, "Here are the firestone and the wood; but where is the sheep for the burnt offering?"⁸ And Abraham said, "God will see to the sheep for His burnt offering, my son." And the two of them walked on together.

⁹They arrived at the place of which God had told him. Abraham built an altar there; he laid out the wood; he bound his son Isaac; he laid him on the altar, on top of the wood. ¹⁰And Abraham picked up the knife to slay his son. ¹¹Then an angel of the Lord called to him from heaven: "Abraham! Abraham!" And he answered, "Here I am." ¹²And he said, "Do not raise your hand against the boy, or do anything to him. For now I know that you fear God, since you have not withheld your son, your favored one, from Me." ¹³When Abraham looked up, his eye fell upon a ram, caught in the thicket by its horns. So Abraham went and took the ram and offered it up as a burnt offering in place of his son. ¹⁴And Abraham named that site Adonai-yireh, whence the present saying, "On the mount of the Lord there is vision."

¹⁵The angel of the Lord called to Abraham a second time from heaven, ¹⁶and said, "By Myself I swear, the Lord declares: Because you have done this and have not withheld your son, your favored one, ¹⁷I will bestow My blessing upon you and make your descendants as numerous as the stars of heaven and the sands on the seashore; and your descendants shall seize the gates of their foes. ¹⁸All the nations of the earth shall bless themselves by your descendants, because you have obeyed My command." ¹⁹Abraham then returned to his servants, and they departed together for Beer-sheba; and Abraham stayed in Beer-sheba.

II. Interpretive Tradition

7. Seder Eliyahu Zuta 2

פעם אחת מהלך הייתי בדרך ומצאני אדם אחד. ובא אלי בדרך מינות. ויש בו מקרא ואין בו משנה. אמר לי: מקרא ניתן לנו מהר סיני. ואמרת לי: בני, והלא מקרא ומשנה מפי הגבורה נאמרו. ומה בין מקרא למשנה. משלו משל. למה הדבר דומה למלך בשר ודם שהיה לו שני עבדים. והיה אוהבן אהבה גמורה. ונתן לזה קב חיטין ולזה קב חיטין. לזה אגודה של פשתן ולזה אגודה של פשתן. הפקח שבהן מה עשה. נטל את הפשתן וארגו מפה. ונטל את החיטין ועשאן סולת. ביררה טחנה ולשה ואפה. וסדרה על גבי השולחן. ופרס עליה מפה. והניחה עד שלא בא המלך. והטיפש שבהן לא עשה ולא כלום. לימים בא המלך בתוך ביתו ואמר להן. בני הביאו לי מה שנתתי לכן. אחד הוציא את פת הסולת על השולחן ומפה פרוסה עליו. ואחד הוציא את החיטין בקופה. ואגודה של פשתן עליהן. אוי לה לאותה בושה. אוי לה לאותה כלימה... כשנתן הקב"ה תורה לישראל לא נתנה להן אלא כחיטין להוציא מהן סולת. וכפשתן להוציא ממנו בגד.

Elijah said: Once, as I was walking along a road, a man accosted me. He came at me aggressively with the sort of argument that leads to heresy. It turned out that the man had Scripture but no Mishnah. He asserted: Scripture was given us from Mount Sinai, but not Mishnah. I replied: My son, were not both Scripture and Mishnah given by the Almighty? Does the fact that they are different from each other mean that both cannot have been given by God?

By what parable may the question be elucidated? By the one of a mortal king who had two servants, whom he loved with perfect love. To one he gave a measure of wheat, and the other he gave a measure of wheat; to one a bundle of flax, and to the other a bundle of flax. What did the clever one of the two do? He took the flax and wove it into a napkin. He took the wheat and made it into fine flour by sifting the grain and grinding it. Then he kneaded the dough and baked it, set the loaf of bread on the table, spread the napkin over the bread, and left it to await the coming of the king.

But the foolish one of the two did not do anything at all.

After a while the king came into his house and said to the two servants; My sons, bring me what I gave you. One brought out the loaf of bread baked of fine flour, and with the napkin spread over the bread. The other brought out his wheat in a basket with a bundle of flax over the wheat grains.

What a shame! What a disgrace!

So, too, when the Holy one gave the Torah to Israel, He gave it as wheat to be turned into fine flour and as flax to be turned into cloth for garments.

III. The Spirit of Judaic Prayer

8. Babylonian Talmud Berachot 31b (selections)

ותדר נדר ותאמר ה' צבאות, אמר רבי אלעזר : מיום שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, לא היה אדם שקראו להקדוש ברוך הוא צבאות עד שבאתה חנה וקראתו צבאות אמרה חנה לפני הקדוש ברוך הוא : רבונו של עולם, מכל צבאי צבאות שבראך בעולמך קשה בעיניך שתתן לי בן אחד?

And she made a vow and said, "Adonai, Master of Legions." Rabbi Elazar said: From the day that the Holy One, Blessed be He, created His universe, there was no man who called the Holy One, Blessed is He צבאות ה' "Master of Legions," until Hannah arrived and called Him "Master of Legions." [What did she intend with this form of address?] Hannah said before the Holy One, Blessed is He, "Master of the Universe! From all the legions upon legions of creatures that You have created in Your universe, is it difficult in Your eyes to grant me one son?"

משל למה הדבר דומה - למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו, בא עני אחד ועמד על הפתח, אמר להם : תנו לי פרוסה אחת ולא השגיחו עליו דחק ונכנס אצל המלך. אמר לו : אדוני המלך, מכל סעודה שעשית קשה בעיניך ליתן לי פרוסה אחת?

By way of analogy, to what is the matter comparable? To a king of flesh and blood who made a feast for his servants. A poor person came and stood by the door. He said to them: "Give me one piece of bread." But they paid him no heed. He pushed his way in and entered until he was in the proximity of the king. He said [to the king]: "My lord, the king! Out of the entire feast that you have made, is it difficult in your eyes to give me one piece of bread?"

...ואמר רבי אלעזר : חנה הטיחה דברים כלפי מעלה, שנאמר : ותתפלל על ה' - מלמד, שהטיחה דברים כלפי מעלה.

...Rabbi Elazar said: Hannah flung words upward toward Heaven. As it is stated: *She prayed "against" (al) God.* This teaches that she flung words upward toward Heaven.

9. David Hartman, *A Living Covenant*, p. 3, 13

... this book attempts to characterize Judaism in terms of a covenantal anthropology that encourages human initiative and freedom and that is predicated on belief in human adequacy. I argue that a covenantal vision of life, with mitzvah (divine commandment) as the central organizing principle in the relationship between Jews and God, liberates both the intellect and the moral will...

My approach to the rabbinic tradition, it must be emphasized, is selective and conceptual. It is in no way an attempt at historical analysis. It is totally thematic and related to my philosophical concern with trying to locate specific tendencies or possibilities within the rabbinic tradition that could be supportive of a covenantal religious anthropology capable of participating adequately in the challenges of modernity.